Abraham Cresques ? Atlas de cartes marines, dit [Atlas catalan].

taurus
geminis
cancer
leo
virgo
libra
sagitarius
capricorni
aquarius
piscis

Mapa mondi vol dir aytant com ymage del mon e de les diverses etats del mon e de les regions que son sus la terra de diverses maneres de gents qui en ela habiten. E la dita ymage ho figura es redona a manera de pilota, asemblant dont departida per iiii. elements. Car lou [illegible] es enviromat de fora de la closca, axi que la testa environa lo blanch que es dit album, l'album environa lo vermell, e en lo vermell es formada la gota de la greixa de l'ou. Axi lo mon de totes partes es envirornat del cel axi com de testa, e lo pur aer es envirornat del cel axi com lo blanch de l'ou es environat de la testa, e l'aer tot entorn es environat del pur aer axi com lo vermell es environat del blanch, e la terra es enclosa dins l'aer axi com la gota de la greixa es enclosa en lo vermell. ¶ La creacio del mon se escriu en v. maneres. En una manera ço es que abans de los temps de los segles la pensa diuinal concebi lo mon, la qual concepcio es dita mon per art per ço com en ella [illegible]. ¶ Car scrit es que ço que fet es en aquell vida era. ¶ La segona manera es scrita que a manera de exemple de archetipi e de sensible tamanya del mon es creada axi com es scrit. ¶ Aquell qui esta perdurablament crea totes coses ensemps. La terça manera es que per semblanças e formes de vi. dies aquest mon es format. ¶ Axi com es scrit en vi. dies feu deu totes les sues obres fort bones. ¶ La iiii. manera es axi com .i. es fet d'altre, axi com hom de home, bestia de bestia, arbre d'arbre e cascu del sement de son linyatge es nat, per ço es scrit. ¶ La quinta manera car lo mon encara sera fet nou segons que es scrit: veus que yo faç totes coses noues. Los elements volen aytant dir com ligament de yle, yle es matria. ¶ Emperò los element del mon son iiii. dels quals totes les coses del mon son, ço es saber, foch, aer, aygua e terra, los quals son a manera de cercle [illegible] ensi [illegible]. ¶ Car lo foch en aer, lo aer en aygua, l'[illegible]ygua en terra se conuerteixen, hoc encara la terra en aygua, la aygua en aer, lo aer en foch se muden. Cascuns de aquests per proprietats lurs quax axi com abraçats ensemps se tenen, e la lur natura que es descordant la una de l'altre per concordant amistat ensemps mesclense. ¶ Car la terra seca e freda ab la aygua que es freda es ligada. ¶ La aygua que es freda e humida de l'aer qui es humit es estreta; lo aer qui es humit e calt al foch qui es calt es acompanyat. ¶ Lo foch que es calt e sech a la terra qui es seca es aiustat. ¶ D'aquests iiii. elements la terra es pus baxa e pesant per ço com es [illegible]. ¶ Lo foch es pus alt per ço car es pus leu, los altres [illegible] elements son enmig quax a [illegible] ligament de fermetat dels quals la aygua [illegible] pus [illegible] per que la terra lies sostenia e l'aer [illegible] leu per que lo foch lies desobre los cors. Emperò [illegible] son deputats a la terra, les nedants a la aygua, los volants a l'aer, les radiants e resplendens [illegible]

La forma emperò de la terra es redona per que es dita orbis que vol dir redonea. Car si .i. home era post en l'aer, guardaua hom la terra dalt tota la enormitat e desreglament de los munts e la concauitat de los valls, e meyns aparrien en la terra que lo dit de alguna stenia en la ma .i. pilota. ¶ Emperò la redonea de la terra es mesurada per [illegible] milleres de stadis los quals son xx. milles [illegible] milles. ¶ La terra es quax centre enmig del mon, axi com lo punt en lo mig de lo cercle e no es sostenguda per neguns ciments mas solament per la diuinal potença es sustentada, per que es lig en la sancta scriptura: no temets mi diu lo senyor que he penjada la terra en no res. ¶ La terra fundada es sobre la sua fermetat, axi com de deu fo alementada occupant lo time de la sua [illegible] e entorn e engir es environada e cenyida en lo lim de la gran mar, axi com es scrit. ¶ Lo abis es cobriment de aquella axi com vestiment, de dintre emperò axi es trespassada per passaments d'aygues com es lo cors per venes de sanch, per los quals passaments d'aygues la sequedat de la terra es regada per que en tot loch que la terra es cauada [illegible] aygua. La zona o cercle habitable la qual per nos es tenguda e pensada se departeix en iii. partes. La una es Asia, l'altra es Europa, e l'altra es Affricha. ¶ Asia es septentrio o tramuntana. Affrica se sten de mig dia en ponent. Ha comensen tota la marina de Babilonia. ¶ Italia

Italia se seguex la qual ça enrrera fo dita Esperia, puys pres nom de Esperus e fo dita Saturnia, puys fo dita Latium que vol dir amagatall per tal com Saturnus fo fugit per Jupit e amagas aqui; puys fo dita Ausonia, finalament pres nom Ytalia de Ytalo rey de les sibilians. ¶ Aquesta se parteix de les regions de muntanyes dites Alpes en que sitien de Lombardia e Genoua ymaginaria. ¶ En aquesta es la ciutat de Roma la qual pres nom de Romul rey, qui aquela hedifica antigament. Hedificaren les ciutats segons les meses feres o bestias saluatges, per que Roma ha forma de leo la qual senyoreia cent bestias. Aquesta Roma es cap de totes les ciutats, los seus hedificis son de revola e teula, per que es dita Latinis que vol dir revalenchia. ¶ Brundusi ha forma de cervo. ¶ Cartago ha forma de bou. Troya ha figura de caual. Affrica pres nom de Afer .i. de los fetz de Abraam. Aquesta es encara entre ponent, long del flum Nili e passen per migdia, estensen en occident. ¶ Illes vol aytant dir com situades en loch salat. ¶ En la mar de ingla terra es Xipre contra Siria la qual pres nom de una ciutat que ha nom Xiper, per que en la dita illa de Xipre. Aquesta encara es dita Ceruapolli. ¶ Car ha [illegible] ciutats. Aquesta es situada contra la mar [illegible] la qual es dita Adriacon. Sicilia la qual [illegible] primament fo nomenada Sichania e es situada. ¶ Aquesta axi matex ha nom Trinacria de iii. munts que ha en aquesta es lo munt Ethna on crema tots temps sofre. ¶ La mar roga es de la gran mar e pren color de rosa de la terra axi que tota es quax vermella e corromp tots los seus ribatges. ¶ La mar es dita mar per ço com es amara. ¶ Aquesta per les venes de la terra passa amagadament e leva en la terra la sua amargor, e puys ix per fonts dolça e puys tornasen en sa natura. Europa pres nom de Europo rey o de Europa filla de Ageno. ¶ Con la qual Europa [illegible] de la mar Tana [illegible] los munts Rifeus e lo flum Athanais lo qual pres nom de Athanas rey. ¶ La mar etz hi son les bassas de la gran mar les quals se ajusten prop de la ciutat de Thedosium a Athanai flum, es situada justa la qual se sten entro a Danubi. ¶ En aquestes son aquestes prouincies, ço es Alania, Dacia, Gothia, de Danubi fins a Alpes es Germania, Sirbania la qual es axi nomenada per lo [illegible] manament de los pobles. ¶ Germania [illegible] en lo flum de Rines e deregudo en lo flum de Albia. ¶ En aquesta es la [illegible] senya qui es dita amo. ¶ [illegible] Alamanya la qual pres nom de la bassa [illegible] Alamany. La gran mar es dita Occeano, Occeanus vol aytant dir com lim de [illegible]. ¶ Car la gran mar les v. [illegible] [illegible] com Albin environa les salfarns de la mar [illegible] e com son corona seguex la luna, axi que com la luna es minua que tornasen la gran mar, e com la luna creix o es plena la gran mar entre e sescampa. ¶ En ço com la luna es en [illegible] lauors les ones e aygues de la gran mar decorr e aço per lo vehinesch de la luna. ¶ Et la luna es en lo solstici la donchs son menors les aygues e meys de corren e aço per la lunyaria de la luna, axi que per xix. anys aquesta gran mar fa son cors axi com es dit, axi com fa la luna e puys esta en aquel creximent e torna a fer son cors axi com fa la luna. Empero la gran mar con la luna ix lauors fa ella antipotis que vol dir deuocament car lauors tira ella les aygues e les gita ab gran poder. Empus que auem parlat del mapa mondi parlarem e direm del cors de la luna e del sol breument. Deuets saber de la luna que con ela deu pendre lauolta que ela esta sots lo sol .vi. hores e dexxviii. punts e de puys gita les espatles al sol e tornasen dauant, e aço per cascun jorn .viii. quarta de uent, e d'aquest alargar se largua ela xxx. hores que es .vii. jorns e quart de altra part que ela esta sots lo sol .xxxvi. hores e de [illegible] punts si que la luna seuen es per veure fer la sua volta en .i. jorn e mig e aquels punts mes. ¶ Encara deuets saber que la luna no creix nul temps ni minua, ans esta en una forma com [illegible] manifestament mes per la forma del sol que es tant gran e tant poderos en claritat que sobre totes les planetes es clar e luent e resplandent per que [illegible] a la luna la sua força e meloramente com prés lies. ¶ Item deuets saber e entendre que

Item deuets saber / iantendre q̄ la luna assi con ja damunt dit es con es girada ques lunya del sol p quasqun
iorn quarta deuent, e uasen alelant per quasqun iorn vna quarta. E lo sol roman a ponent si que a .xv.
iorns la luna es .xv. quartes luny del sol e es p leuant e lo sol roman p ponet e lauors ela semanifesta
a festa tota complidament plena e radona / e aço p la força q̄ ela ha presa del sol p tal com ses alargada del sol e
lauors e esta en sa uantir / enapres el .xv. iorn lo sol la pren / e aço les mes negades ço es a saber q̄ can lo sol
se leua ela ço es la luna es ela posta, e can que sia posta la luna lo sol se leua ocs leuar / e aço se apela q̄ lo sol
pren la luna / e puys ses tot ensi con ela p quasqun iorn se ala(n)uosta ses alargada del sol quarta deuent
enasi puys ses p quasqun iorn sia costa altra quarta deuent / e aytant con se costa mes aytant ela pe
LIBRA
lebeg e son .viij. quartes deuent q̄ son .vi. hores. Item com la luna es per lebeg les aygues comen
nsan amuntar tant tro q̄ la luna es p mestre i son .viij. quartes de uent q̄ son .vi. hores. Item com la lu
na es per mestre les aygues comensan amuntar tant q̄ la luna es p grech e axi aquestes marees
ios de santmaen tro en bogua dauer son aquest cas ... i iorn dues mares muntats i grexets e dues
marees muntats e baxes e quasqun a .vi. hores, si q̄ quatre vegades .vi. valen e son .xxiiij. hores
en aquesta raho nos me puriets dir e demanar com sabre yo hon es la luna / vos deuets saber de la luna
quantes hores a ... e tal locomte deuets saber / e p quasqun iorn vna quarta donchs si la luna ha .vi.
... sera luny del sol .viij. quartes de vent donchs si lo sol es p ponet la luna nes sera .viij. quartes de vent
luny e sera p mig iorn donchs podets antendre q̄ les aygues munten e grexen / e p aytal raho com

la sua vertut ço es de la claredat, e es a nos manifestament pus minua, e açò per rao con ja demunt dit es
que ela s'acosta al sol, e al sol li tol e li leua la sua claror i resplendor. Item encara devets saber que tot temps la lu
na fa d'ivern aquel cors que lo sol fa d'estiu, e fa d'estiu aquel cors que lo sol fa d'ivern, ço es la luna en la nit
Sol
Mars
Aries

IRLANDA
ponente
levante

tota aquesta muntanya
de lonch es apellade Carena per
serrayns e crestians es apellade munte
Clara e en aquesta dita muntanya ha
moltes bones villes e castels les quals con
baten los huns ab los altres
P aquest loch passen los mer
cheders q entren en la terra del
negres de gineua lo qual pas es
apellen vall de Darha
ASHARA
aquest senyor negre es apellat
Musse Melly senyor dels negres
de Gineua. aquest rey es lo pus
rich el pus noble senyor de tota
esta partida per la abondancia de lor
lo qual se recull en la sua terra.
Tota aquesta partida tenen gents q son
enbossats q nols veu hom sino los ulls
e van per tendes e son cavalgades als
camels e ay bisties qui han nom lemp
e daquel cuyr fan les bones adargues

ORGANA
NUBIA

AFRICHA
NUBIA

REY DEL TAURIS
ARABIA SEBBA

TARSSIA
LO REY DELLI
monts de amal
finis persid

Açi senyoreja lo rey chabech
ILLA IANA

ILLA TRAPOBANA

